

Νέοι/Νέες και έρωτας

Γιώργος Σταθόπουλος, *Λύρα*, 2016.

Το τραγούδι του αρχιπελάγου (1984)

Ο έρωτας
Το αρχιπέλαγος
Κι η πλώρα των αφρών του
Κι οι γλάροι των ονείρων του
Στο πιο ψηλό κατάρτι του ο ναύτης ανεμίζει
Ένα τραγούδι.

Ο έρωτας
Το τραγούδι του
Κι οι ορίζοντες του ταξιδιού του
Κι η ηχώ της νοσταλγίας του
Στον πιο βρεμένο βράχο της η αρραβωνιαστικιά προσμένει
Ένα καράβι.

Ο έρωτας
Το καράβι του
Κι η αμεριμνησία των μελτεμιών του
Κι ο φλόκος της ελπίδας του
Στον πιο ελαφρό κυματισμό του ένα νησί λικνίζει
Τον ερχομό.

Ποίηση: Οδυσσέας Ελύτης | Μουσική: Ηλίας Ανδριόπουλος

Χριστιανική πίστη και ερωτική σχέση: Ζητήματα και προκλήσεις

Αγάπη προσωπική ή αγάπη από γυαλί;

Το φύλο τραυματίζει βαθιά το εγώ που είναι δίφυλο, που μέσα στην ακεραιότητά του και την πληρότητά του θα ήταν και αρσενικό και θηλυκό, ανδρόγυνο... Από μόνο το γεγονός της ύπαρξής του, το φύλο είναι διαχωρισμός, έλλειψη, νοσταλγία, πόθος να ανοιχτεί στον άλλο... Η αγάπη είναι ακριβώς αυτό που καταργεί τη μοναξιά, αυτό που φέρνει το εγώ στον άλλο... Μια απρόσωπη αγάπη που δε θα απευθυνόταν σε καμιά ατομική μορφή δε θα λεγόταν αγάπη. Αγάπη από γυαλί λέει ο Rozanoff. Δεν είναι ίσως παρά μια έκπτωση του χριστιανισμού.

Berdiaeff, N., *Πέντε στοχασμοί περί υπάρξεως*, Μτφρ. Β. Τριανταφύλλου, Σ. Γουνελάς, Κοινότητα, Αθήνα, 1983, σελ. 141-142.

Θεόφιλου Κεφαλά-Χατζημιχαήλ, *Ερωτόκριτος και Αρετούσα*, 1933

Η μέθεξη του έρωτα

Η κατάσταση της μέθεξης του έρωτα δεν είναι ένα απλό πλησίασμα. Είναι μια κατάσταση εξόχως συναρπαστική που φτάνει σε μια συναισθηματική κορύφωση. Είναι η κατάργηση μέρους των συνόρων, μέρους των ορίων του εαυτού. Αυτό εξ άλλου δεν λαχταρούμε; Να χωθούμε και να χαθούμε σε μια δεκτική, τρυφερή αγκαλιά; Σε μια αγκαλιά που θα μας καταλαβαίνει και θα την καταλαβαίνουμε; Που θα μας αποδέχεται άνευ όρων; Να ξεφύγουμε από την οδυνηρή μοναξιά, να ανοίξουμε την ατομικότητά μας και να γίνουμε ένα με το αγαπώμενο πρόσωπο; [...]

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι η σεξουαλικότητα είναι πρόβλημα. Το πρόβλημα δεν είναι η σεξουαλικότητα, αλλά η... καταναλωτική και αυτονομημένη εκδοχή της. Το πρόβλημα είναι οι ανέραστες αντιλήψεις που ισοπεδώνουν την ερωτική έκφραση, οι σεξιστικές απόψεις που καταψύχουν την αγάπη, η αποϊεροποίηση του σεξ που αγριεύει την ψυχή και ταλαιπωρεί το σώμα. Όταν το σεξ αυτονομείται από το συναίσθημα, είναι αυτό που σκοτώνει τον έρωτα και όχι ο γάμος. Η πρόσκαιρη αυτονομημένη ικανοποίηση της ανάγκης και η ναρκισσιστική επιβεβαίωση του εγώ ως ποθητού αντικειμένου, η χρησιμοποίηση του άλλου, σημαίνει εμπορευματοποίηση του σεξ, ακόμη και μέσα σε μια μονογαμική σχέση!

Μαρτίδης, Ι., *Άνθρωπος και σχέσεις. Έρωτας-αγάπη-σεξουαλικότητα*. Στο Σταμούλης, Χ. (Επιμ.) *Έρωτας και σεξουαλικότητα*. Αρμός, Αθήνα, 2014, σελ. 212-213, 215.

Αντιμετωπίζοντας ερωτικά προβλήματα

Ο έρωτας μπορεί να είναι πηγή χαράς αλλά και οδύνης. Ο έρωτας είναι ο άνδρας και η γυναίκα και ό,τι ο καθένας απ' αυτούς περιέχει και προσφέρει στον άλλο. Αλλά ο έρωτας μπορεί να είναι επίσης ο άνδρας και η γυναίκα, ο καθένας αγωνιζόμενος μόνος και ξεχωριστά για να πάρει απ' τον άλλο ό,τι ο καθένας αισθάνεται να του λείπει.

Ο έρωτας μπορεί να είναι ο έντονος και πιο γλυκός τόπος για να βρεθεί κανείς, όπως επίσης και ο ύψιστος βαθμός συνυπάρξεως και η ελάχιστη μοναξιά που μπορεί να βρει ένας άνθρωπος. Αλλά ο έρωτας μπορεί να είναι επίσης αγωνία και αποστέρευση, να πληγώνει και να σε πληγώνουν και ατέλειωτη αναμονή γι' αυτό που δεν επιτυγχάνεται ποτέ.

Ο έρωτας μπορεί να είναι θερμός και γενναιοδωρός, αλλά και το αντίθετο, πληκτικός και άσημος, φειδωλός, που προσφέρει λίγα, που μόλις ξανοίγεται, που αδύναμα προσφέρεται και φοβισμένα φθονείται.

Ο έρωτας μπορεί να είναι συνύπαρξη με αγάπη ή μίσος που κρατάει δύο ανθρώπους προσκολλημένους τον ένα στον άλλο.

Υπάρχουν περίοδοι που ο έρωτας δεν λειτουργεί καλά στο γάμο. Έχει ανεβοκατεβάσματα. Βοηθάει όταν ξέρουν οι σύζυγοι τι να κάνουν για να βελτιώσουν αυτή την σημαντική πλευρά του γάμου και να συντομεύσουν αυτές τις περιόδους της ερωτικής συγκρούσεως και αποξενώσεως [...]. Φάρος, π.Φ. & Κοφινάς π. Στ., *Συζυγία*, Ακρίτας, Αθήνα, ³1995, σελ. 156-157, 159-160.

Η θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και άλλων θρησκευτικών παραδόσεων για τον έρωτα και τη σχέση των δύο φύλων

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Σχέση άντρα-γυναίκας

Γεν 1, 27.

²⁷ καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.

²⁷ Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, «κατ' εικόνα Θεού» τον δημιούργησε, τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα.

Γεν 2, 18.

¹⁸ Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν.

¹⁸ Ο Κύριος ο Θεός εἶπε: «Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξω έναν σύντροφο ὅμοιον μ' αυτόν».

Γεν 2, 23-24.

²³ καὶ εἶπεν Ἄδάμ· τοῦτο νῦν ὅστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη·
²⁴ ἔνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

²³ Τότε ο Αδάμ εἶπε: «Αυτό επιτέλους είναι κόκαλο από τα κόκαλά μου και σάρκα από τη σάρκα μου. "Γυναίκα" αυτή θα λέγεται, γιατί απ' τον άντρα πάρθηκε».
²⁴ Γι' αυτόν το λόγο θα εγκαταλείπει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενώνεται με τη γυναίκα του· θα γίνονται ένας άνθρωπος.

Άσμα Ασμάτων 6, 8-9:

«Καλή μου, είσαι ωραία...»

(4 Καλή εἶ, ἡ πλησίον μου,...)

8 ἐξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ
ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν
οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

9 μία ἔστι περιστέρα μου, τελεία μου, μία
ἔστι τῆ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἔστι τῆ
τεκούσῃ αὐτήν.

εἶδον αὐτήν θυγατέρες καὶ
μακαριοῦσιν αὐτήν, βασίλισσαι καὶ γε
παλλακαὶ καὶ αἰνέσουσιν αὐτήν.

Η φλόγα της αγάπης

6 θές με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου,
ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου· ὅτι
κραταιὰ ὡς θάνατος ἀγάπη, σκληρὸς ὡς
ἄδης ζῆλος· περίπτερα αὐτῆς περίπτερα
πυρός, φλόγες αὐτῆς·

ΕΚΕΙΝΟΣ:

(4 Καλή μου, είσαι ωραία ...)

8 Εξήντα εἶν' οἱ βασίλισσες
κι ογδόντα οἱ παλλακίδες
κι ἀμέτρητες οἱ κοπελιές.

9 Μια και μοναδική 'ναι η περιστέρα μου,
η λατρευτή μου,
της μάνας της μονάκριβη
και διαλεχτή εκείνης που την εγέννα.

Οἱ κοπελιές την εἶδαν και την καλοτύχισαν,
οἱ παλλακίδες κι οἱ βασίλισσες,
και την παινέψαν.

Αριστερά: Η δημιουργία της Εύας. Αγγλική Σχολή, 13^{ος} αι. Μουσείο Marmotten, Παρίσι. Πάνω: Γιώργου Κόρδη, *Η αγάπη είναι στα μάτια σου*.

ΕΚΕΙΝΗ:

6 Βάλε με σαν σφραγίδα στην καρδιά σου,
βούλα πάνω στο μπράτσο σου.

Γιατ' είναι δυνατή σαν θάνατος η αγάπη,
σκληρό καθώς ο άδης το πάθος το αγαπητικό.

Οι φλόγες της φλόγες φωτιάς, άγριο αστροπελέκι.

7 ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. ἂν δῶ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν.

Τζιόττο, *Ο Εναγκαλισμός Ιωακείμ και Ἄννας.*

Δεξιά: Λεπτομέρεια.

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Εφεσ. 5, 20-33 (Το αποστολικό ανάγνωσμα της ακολουθίας του γάμου)

Ἀδελφοί,

²⁰ εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί,

²¹ ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. ²² Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ, ²³ ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος. ²⁴ ἄλλ' ὡσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί.

²⁵ οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ²⁶ ἵνα αὐτὴν ἀγιασῇ καθάρισας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ²⁷ ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων,

Ἀδελφοί,

²⁰ Να εὐχαριστεῖτε πάντοτε καὶ γιὰ ὅλα τὸν Θεὸ καὶ Πατέρα στο ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄντρες καὶ γυναῖκες

²¹ Να υποτάσσεστε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο με φόβο Χριστοῦ. ²² Οἱ γυναῖκες να υποτάσσονται στους ἄντρες τους ὅπως στὸν Κύριο. ²³ Γιατί ὁ ἄντρας εἶναι ὁ ἀρχηγός τῆς γυναικας, ὅπως κι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀρχηγός τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ ὁ σωτήρας τοῦ σώματός του, δηλαδή τῆς ἐκκλησίας. ²⁴ Ὅπως ὁμως ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται στὸν Χριστό, ἔτσι καὶ οἱ γυναῖκες πρέπει σε ὅλα να υποτάσσονται στους ἄντρες τους.

²⁵ Οἱ ἄντρες να ἀγαπάτε τὶς γυναῖκες σας, ὅπως ὁ Χριστὸς ἀγάπησε τὴν ἐκκλησία καὶ πρόσφερε τὴ ζωὴ του γι' αὐτήν. ²⁶ Ἦθελε ἔτσι να τὴν ἐξαγιασῇ, ἀφοῦ τὴν καθάρισε με τὸ λουτρό του βαπτίσματος καὶ με τὸν λόγο, ²⁷ ὥστε ἡ ἐκκλησία να του ἀνήκει ὡς νύφη με ὅλη τῆς τὴ λαμπρότητα, τὴν καθαρότητα καὶ ἀγιότητα, χωρὶς ψεγάδι ἢ ἐλάτ-

ἀλλ' ἵνα ἦ ἁγία καὶ ἄμωμος. ²⁸ οὕτως οφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· ²⁹ οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν· ³⁰ ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ· ³¹ ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθῆσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ³² τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ³³ πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἢ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

τωμα ἢ κάτι παρόμοιο. ²⁸ Το ίδιο και οι άντρες οφείλουν να αγαπούν τις γυναίκες τους, όπως αγαπούν το δικό τους το σώμα. Όποιος αγαπάει τη γυναίκα του αγαπάει τον εαυτό του. ²⁹ Κανείς ποτέ δε μίσησε το ίδιο του το σώμα, αλλά αντίθετα το τρέφει και το φροντίζει· έτσι κάνει κι ο Κύριος για την εκκλησία, ³⁰ γιατί ὅλοι εἴμαστε μέλη του σώματός του ἀπὸ τὴ σάρκα του και τα οστά του. ³¹ Γι' αὐτὸ –λέει ἡ Γραφή– θα εγκαταλείψει ὁ ἄντρας τὸν πατέρα και τὴ μητέρα του, για να ζήσει μαζί με τὴ γυναίκα του· θα γίνουν οἱ δυο τους ἕνας ἄνθρωπος. ³² Σ' αὐτὰ τα λόγια κρύβεται ἕνα μεγάλο μυστήριο, που ἐγὼ σας λέω ὅτι ἀναφέρεται στη σχέση Χριστοῦ και ἐκκλησίας. ³³ Ἀλλά κι εσεῖς, ὁ καθένας ν' αγαπάει τὴ γυναίκα του ὅπως αγαπάει τὸν εαυτό του, και ἡ γυναίκα να σέβεται τὸν ἄντρα της.

ΠΑΤΕΡΕΣ

Ἡ ἀγάπη των συζύγων

«Οἱ ἄνδρες», λέει, «να ἀγαπάτε τις γυναίκες σας, καθὼς και ὁ Χριστὸς ἀγάπησε τὴν Ἐκκλησία». Εἶδες μέγεθος τῆς υπακοῆς; Ἀκουσε και τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης. Θέλεις να σε υπακούει ἡ γυναίκα σου, καθὼς ἡ Ἐκκλησία τὸν Χριστό; Φρόντιζε κι ἐσύ αὐτήν, ὅπως ὁ Χριστὸς φροντίζει τὴν Ἐκκλησία. Εἴτε πρέπει να δώσεις τὴν ψυχὴ σου για τὴ γυναίκα, εἴτε πρέπει να πληγωθεῖς μύριες φορές, εἴτε να υπομείνεις και να πάθεις οτιδήποτε... Ποια ἔνωση ὑπάρχει, ὅταν ἡ γυναίκα τρέμει τὸν ἄνδρα; Ποια ἠδονὴ θ' ἀπολαύσει ὁ ἴδιος ὁ ἄνδρας, ὅταν ζει με τὴ γυναίκα του και τῆς συμπεριφέρεται σαν να ἦταν δούλα;».

Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Ὀμιλία 20 στὴν πρὸς Ἐφεσίους*, ΕΠΕ 21, σελ. 198-200.

Συμβουλές, πὼς ὁ σύζυγος να συμπεριφέρεται στὴ σύζυγο του

Λόγια ἀγάπης να τῆς λες:... Ἐγὼ ἀπὸ ὅλα, τὴ δικὴ σου ἀγάπη προτιμῶ και τίποτε δεν μου εἶναι τόσο βασανιστικό ἢ δυσάρεστο, ὅσο τὸ να βρεθῶ κάποτε σε διάσταση μαζί σου. Κι αν ὅλα χρειασθεῖ να τα χάσω, ... κι αν στους ἐσχάτους βρεθῶ κινδύνους, οτιδήποτε κι αν πάθω, ὅλα μου εἶναι ανεκτά κι υποφερτά, ὅσο ἐσύ μου εἶσαι καλά. Και τα παιδιά, τότε μου εἶναι περιπόθητα, εφ' ὅσον ἐσύ μας συμπαθεῖς... Ἴσως κάποτε σου πει: Ποτέ ως τώρα δεν ξόδεψα ἀπὸ τα δικά σου, ἔχω ἀκόμη τα δικά μου, που μου 'δωσαν οἱ γονεῖς μου. Τότε πες τῆς: Τι λες καλὴ μου; Ἐχεις ἀκόμη τα δικά σου; Ποια λέξη μπορεῖ να 'ναι χειρότερη ἀπὸ αὐτή; Σῶμα δεν ἔχεις πια δικό σου κι ἔχεις χρήματα; Δεν εἴμαστε δύο σώματα μετὰ τὸ γάμο, ἀλλὰ γίναμε ἕνα. Δεν ἔχουμε δυο περιουσίες, ἀλλὰ μία... Ὅλα δικά σου εἶναι, κι ἐγὼ δικός σου εἶμαι, κορίτσι μου. Αὐτὸ με συμβουλεύει ὁ Παῦλος λέγοντας ὅτι ὁ ἄνδρας δεν ἐξουσιάζει

Ἅγιοι Ἀκύλας και Πρίσκιλλα

το σώμα του, αλλά η γυναίκα. Κι αν δεν έχω εγώ εξουσία στο σώμα μου, αλλά εσύ, πόσο μάλλον δικά σου είναι τα χρήματα... Ποτέ να μην της μιλάς με πεζό τρόπο, αλλά με φιλοφροσύνη, με τιμή, με αγάπη πολλή. Να την τιμάς, και δε θα βρεθεί στην ανάγκη να ζητήσει την τιμή από άλλους... Να την προτιμάς από όλους για όλα, για την ομορφιά, για τη σωφροσύνη της, και να την εγκωμιάζεις. Να κάνεις φανερό ότι σ' αρέσει η συντροφιά της κι ότι προτιμάς να μένεις στο σπίτι για να 'σαι μαζί της από το να βγαίνεις στην αγορά. Από όλους τους φίλους να την προτιμάς, και από τα παιδιά που σου χάρισε, κι αυτά εξαιτίας της να τα αγαπάς.

Ιωάννης Χρυσόστομος (PG 62, 146-148. Μτφρ. Νέλλα, Π., *Ζών Θεούμενον*, Αρμός, Αθήνα, 1992³, σελ. 85).

Επάνω: Τα στέφανα αγιαζονται επί του ιερού Ευαγγελίου. Δεξιά: Το κοινό ποτήριο.

Ο ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Κατά την τέλεση του μυστηρίου του Γάμου χρησιμοποιούνται υλικά στοιχεία, ως σύμβολα κάποιων βαθύτερων αληθειών.

1. Τα **δακτυλίδια** είναι η σφραγίδα της ένωσης αλλά και η έκφραση της σταθερότητας της σχέσης, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλοπροσφοράς των συζύγων.
2. Τα **στεφάνια** αποτελούν την επιβράβευση για την εντιμότητα της ζωής των νυμφευόμενων μέχρι τον Γάμο. Οι σύζυγοι στεφανώνονται ως άρχοντες, διότι αποκτούν και πάλι τη θέση του συνδημιουργού.
3. Το **κοινό ποτήριο** μας θυμίζει, ότι κάποτε το μυστήριο του Γάμου γινόταν μαζί με τη Θεία Ευχαριστία και ότι οι νεόνυμφοι μεταλάμβαναν. Υπενθυμίζει, επίσης, ότι οι σύζυγοι θα έχουν πλέον κοινή συμμετοχή στις χαρές και στις λύπες.
4. Ο **χορός** γύρω από το τραπέζι με το τροπάριο «*Ησαΐα χόρευε...*» εκφράζει τη χαρά και το πανηγυρικό αίσθημα που συνοδεύει τον Γάμο. Επίσης έκφραση ευχής για την ευτεκνία και την προκοπή του ζεύγους είναι το ρύζι που ρίχνεται κατά τη διάρκεια του χορού.

Γκότσης, Χρ., Μεταλληνός, π. Γ., Φίλιας, Γ., *Ορθόδοξη πίστη και λατρεία Α' Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, σελ. 142-143.

ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Α΄ Τιμ. 2,13

Ἀδάμ γάρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐα.
[Γιατί ο Αδάμ πλάστηκε πρώτος, και ύστερα η Εὐα.]

Γαλ. 3,28

Οὐκ ἔνι... ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς
εἶς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

[Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας εἶστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό.]

Ἐφεσ 5,21

Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις (ἄνδρες καὶ
γυναῖκες) ἐν φόβῳ Χριστοῦ.

[Να υποτάσσετε ο ένας στον άλλο με φόβο Χριστού.]

ΚΟΡΑΝΙΟ

Σούρα 42,9

Ποιητής τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, ἐπλάσεν
ὑμᾶς ζεύγη, ὡς ἐπλάσεν ἐπίσης ἀνά ζεύγη καὶ
τὰ κτήνη.

Σούρα 4,38

Οἱ ἄνδρες εἶναι ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν ἔνεκα
τῆς ιδιότητος δι' ἧς ὁ Θεός ὑψωσε τοὺς μὲν
ἐπὶ τῶν δέ, καὶ διότι οἱ ἄνδρες προικίζουσι τὰς
γυναῖκας ἐκ τοῦ πλοῦτου αὐτῶν. Οἱ ἐνάρετοι
γυναῖκες εἶναι καὶ εὐπειθεῖς καὶ ὑπήκοοι,
τηροῦσι μετὰ προσοχῆς, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν
ἀνδρῶν αὐτῶν, ὅ,τι ὁ Θεός διέταξε νὰ τηρῆται
ἀνέπαφον. Ὅνειδίζετε ἐκείνας ὧν τὴν ἀπειθειαν
πτοεῖσθε· θέλετε ὀρίσει εἰς αὐτὰς χωριστὴν
κοίτην, τύπτοντες αὐτάς.

Ἐὰν ὁμως ὑπακούωσιν εἰς ὑμᾶς, ἔστε πρὸς
αὐτάς εὐμενεῖς. Ὁ δὲ Κύριος εἶναι ὑψιστος καὶ
μέγας.

Ζούμας, Ε., *Σχεδίασμα παράλληλης βιβλικῆς και κορανικῆς ἀνθρωπολογίας*, Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 1993, σελ. 65.

Γάμος της εβραϊκῆς κοινότητας. Μια περιγραφή στα γίντις¹

Την ημέρα του γάμου, ο Ρεβ Μπουνίμ πρόσταξε να δώσουν ἀφθονο φαγητό στους φτωχούς του Κρέσεφ, και μόλις έγινε γνωστή η επιθυμία του όλοι οι ἀπόβλητοι της γύρω περιοχῆς συνάχθηκαν για να επωφεληθούν κι εκείνοι. Τραπέζια και πάγκοι στήθηκαν στον δρόμο και σέρβιραν στους πτωχούς άσπρο ψωμί, γεμιστά γριβάδια, κρέας μαριναρισμένο στο ξύδι, γλυκίσματα και άφθονη μπίρα. Μουσικοί έπαιζαν για χάρη τους σκοπούς και ο παραδοσιακός μπαντχμάν² τούς έκανε να γελούν. Ένα ρακένδυτο πλήθος άρχισε να χορεύει στη μέση της πλατείας γελώντας μ' όλη την ψυχή τους. Εκκωφαντικά τραγούδια και κραυγές ακούγονταν ως πέρα.

Μαρκ Σαγκάλ, *Εβραϊκός γάμος*.

Το βράδυ, οι καλεσμένοι άρχισαν να συγκεντρώνονται στο σπίτι του Ρεβ Μπουνίμ. Οι γυναίκες φορούσαν σακάκια κεντημένα με πέρλες, κορδέλες στα μαλλιά, κι όλα τους τα κοσμήματα. Οι νεαρές κοπέλες επιδείκνυαν τα μεταξωτά φορέματα τους και τα μυτερά τους παπούτσια, που τα είχαν παραγγείλει ειδικά για την περίσταση, αλλά, όπως καταλαβαίνετε, οι μοδίστρες και οι τσαγκάρηδες δεν πρόλαβαν να εκτελέσουν όλες τις παραγγελίες, κι έτσι δεν λείψαν οι καβγάδες. Πολλά κορίτσια αναγκάστηκαν να μείνουν σπίτι, καθισμένες μπρος στη σόμπα, να χύνουν μαύρο δάκρυ. Εκείνη την ημέρα, η Λίζα νήστεψε και, όταν ήλθε η ώρα της προσευχῆς, απαρίθμησε τις αμαρτίες της. Χτυπούσε το στήθος της, όπως γίνεται την Ημέρα του Εξίλασμού,³ γνωρίζοντας πως

όταν παντρεύεται κανείς όλες οι αμαρτίες του συγχωρούνται. Μολονότι δεν ήταν ιδιαίτερως ευσεβής και συχνά αμφέβαλλε για την πίστη της, όπως συμβαίνει στις στοχαστικές φύσεις, προσευχήθηκε ωστόσο με μεγάλη θέρμη. Δεήθηκε μάλιστα και για τον άνδρα που στο τέλος της βραδιάς θα γινόταν σύζυγός της. Όταν η Σιφράχ Ταμάρ μπήκε στο δωμάτιο και είδε τη θυγατέρα της σε μια γωνιά, με δάκρυα στα μάτια, αναφώνησε: «Για δείτε την! Αληθινή αγία!». Ύστερα την παρακίνησε να σταματήσει να κλαίει, διαφορετικά το πρόσωπό της θα ήταν κόκκινο και πρησμένο τη στιγμή που θα στεκόταν κάτω από το γαμήλιο κουβούκλιο.⁴

Δεν ήταν όμως, πιστέψτε με, ο θρησκευτικός ζήλος που προκαλούσε τα δάκρυα της Λίζας. [...]

Δεν θα πω πολλά πράγματα για την τελετή. Θα αρκεστώ στο να σας πω ότι το πλήθος χόρεψε και τραγούδησε, όπως γίνεται πάντοτε στους γάμους, ιδίως όταν παντρεύει τη θυγατέρα του ο πλουσιότερος άνθρωπος μιας πόλης. Δυο τρεις ράφτες και ένας τσαγκάρης προσπάθησαν να χορέψουν με τις υπηρέτριες, αλλά τους έδιωξαν. Πολλοί καλεσμένοι μέθυσαν κι άρχισαν να φωνάζουν: «Σάββατο! Σάββατο!».⁵ Άλλοι βάλθηκαν να τραγουδούν τραγούδια στα γίντις, όπως: «Τι να ψήσει για το βράδυ ο φτωχός; Μπορς⁶ και πάλι μπορς...». Οι μουσικοί συναγωνίζονταν ο ένας τον άλλο με τα βιολιά και τις σάλπιγγες τους, κροτάλιζαν τα κύμβαλα τους, χτυπούσαν πάνω στα τύμπανά τους και φυσούσαν τα σουραύλια τους. Οι γριές ανασήκωσαν τις φούστες και τα μεσοφόρια τους και άρχισαν να χορεύουν, αντικριστά στην αρχή και χτυπώντας παλαμάκια, και κατόπιν, όταν τα πρόσωπά τους πήγαιναν σχεδόν να αγγίξουν, έστρεφαν την πλάτη και έφευγαν σαν να 'ταν θυμωμένες. Βλέποντας τες, οι θεατές γελούσαν με την καρδιά τους. [...] Ύστερα απ' αυτό το επεισόδιο, ήλθε η ώρα να χορέψουν τον χορό της αρετής, ενώ η Σιφράχ Ταμάρ και οι δεσποινίδες των τιμών θα οδηγούσαν τη Λίζα στη νυφική παστάδα, στο ισόγειο του σπιτιού. Οι κουρτίνες ήταν τόσο προσεκτικά τραβηγμένες, ώστε καμία αχτίδα φωτός δεν εισχωρούσε στην κάμαρα. Καθ' οδόν, οι γυναίκες έδωσαν πλήθος συμβουλές στη νεόνυμφη για τον τρόπο με τον οποίο έπρεπε να συμπεριφερθεί, προειδοποιώντας την πως δεν έπρεπε να φοβάται, αφού η πρώτη εντολή ορίζει να αυξανόμαστε και να πολλαπλασιαζόμαστε. Λίγο αργότερα, ο Ρεβ Μπουνίμ και ένας άλλος άνδρας συνόδευσαν τον νεόνυμφο ως εκεί όπου τον ανέμενε η γυναίκα του.

Για την ώρα, όμως, δεν θα ικανοποιήσω την περιέργειά σας και δεν θα σας διηγηθώ τι έλαβε χώρα μες στη νυφική παστάδα. Μου αρκεί να σας πω ότι, όταν το επόμενο πρωί μπήκε στην κάμαρα η Σιφράχ Ταμάρ, βρήκε τη θυγατέρα της κρυμμένη κάτω από τα κλινοσκεπάσματα [...]. «Μαζάλ τοβ,⁷ κορίτσι μου!», αναφώνησε η Σιφράχ Ταμάρ. «Είσαι επιτέλους γυναίκα και μοιράζεσαι μαζί μας την κατάρα της Εύας».

Κλαίγοντας πήρε τη Λίζα στην αγκαλιά της και τη φίλησε.

Σημειώσεις για το κείμενο:

1. Γλώσσα των Εβραίων της Κεντρικής Ευρώπης, προερχόμενη από τη μεσαιωνική γερμανική γλώσσα, με στοιχεία από την αρχαία εβραϊκή, καθώς και τις σλαβικές γλώσσες. Τις παραμονές του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ομιλείται από ένδεκα σχεδόν εκατομμύρια Εβραίους. Σ' αυτή τη χιλιόχρονη σχεδόν γλώσσα, που σήμερα σιγά σιγά λησμονείται, έχουν ανά τους αιώνες γραφεί πλήθος σημαντικά λογοτεχνικά και θεατρικά έργα. Λαμπρός τεχνίτης αυτής της γλώσσας είναι ο Σίνγκερ, ο οποίος παρά τον εκπατρισμό του στην Αμερική, ήδη από το 1935, δεν έπαψε ποτέ να γράφει στα γίντις.
2. Επαγγελματίας ψυχαγωγός στους γαμήλιους πανηγυρισμούς, ο οποίος διαδραμάτιζε πρωταρχικό ρόλο, αφηγούμενος ιστορίες, τις οποίες αυτοσχεδίαζε, εμπνεόμενος από τη λαϊκή σοφία.
3. Έτσι αποδίδουν οι Ο' το Yom Kippour, τη μεγάλη δημόσια εορτή της δημόσιας μετάνοιας, της άφεσης των αμαρτιών και της συμφιλίωσης των ανθρώπων. Η εορτή αυτή είναι ημέρα υποχρεωτικής αργίας και αυστηρής νηστείας για όλους τους ενήλικες Εβραίους, οι οποίοι οφείλουν κατά την έκφραση των Γραφών να «ταπεινώσωσι τας ψυχάς αυτών».

4. Εβραϊκά: Shurrah. Πρόκειται για ένα είδος κουβουκλίου, κάτω από το οποίο στέκονται οι νεόνυμφοι κατά τη διάρκεια της γαμήλιας τελετής.
5. Η αναφώνηση εξηγείται από το ότι στην ιουδαϊκή παράδοση το Σάββατο αποκαλείται νύμφη. Χαρακτηριστικό είναι ένα απόσπασμα από τις βραδινές προσευχές του Σαββάτου: «Έλα εν ειρήνη, [Σάββατο], στέμμα του συζύγου / έλα νύμφη / Εν μέσω του εκλεκτού λαού έλα, ω νύμφη, Ρήγισσα, / έλα νύμφη, ω Σάββατον, Βασίλισσα».
6. Εθνικό φαγητό των Ρώσων, είδος κρεατόσουπας με παντζάρια.
7. Μαζάλ τοβ, ή Μάζελ τοβ σημαίνει «Καλή τύχη!», στα εβραϊκά, «συγχαρητήρια» και «Δόξα τῷ Θεῷ».

[Προσαρμογή των σημειώσεων του βιβλίου, της μεταφράστριας και επιμελήτριας Άννας Περιστερή].

Μπάσεβιτς Σίνγκερ, Ι., Η Καταστροφή του Κρέσεφ. Στο Μπάσεβιτς Σίνγκερ, Ι., *Ο Σπινόζα της Οδού Αγοράς*, Μτφρ. Ά. Περιστερή, Μαϊστρος, Αθήνα, 2007, σελ. 32-37.

Απιστία / Πολυγαμία (στο Ισλάμ)

Στο Κοράνιο είναι έκδηλη ή μονομέρεια υπέρ των ανδρών και η υποτίμηση της γυναίκας, ιδιαίτερα σε ζητήματα γάμου και διαζυγίου. «Οι άνδρες είναι ανώτεροι των γυναικών, ένεκα της ιδιότητος δι' ης ο Θεός ύψωσε τους μεν επί των δε, και διότι οι άνδρες προικίζουσι τας γυναίκας εκ του πλούτου αυτών» (4:38). Το Ισλάμ όχι μόνο επιτρέπει, αλλά και συνιστά την πολυγαμία. Παράλληλα προς τις νόμιμες 4 συζύγους ο μουσουλμάνος μπορεί να έχει απεριόριστο αριθμό από παλλακίδες.

Αναστάσιος (Γιαννουλάτος), Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας, *Ίχνη από την αναζήτηση του υπερβατικού*, Ακρίτας, Αθήνα, 2004, σελ. 245.

Θρησκευτική θεώρηση περιπτώσεων σχετικά με τον έρωτα, τις σχέσεις των φύλων και τον γάμο στη σύγχρονη εποχή

Μαρκ Σαγκάλ, *Η Νύφη και ο Γαμπρός του Πύργου του Αίφελ*, 1939.

Έρωτας και σχέση των δύο φύλων με θρησκευτικά κριτήρια

